

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	8Cdo/54/2024
Identifikačné číslo spisu:	3112211356
Dátum vydania rozhodnutia:	30.07.2025
Meno a priezvisko:	JUDr. Gabriela Klenková
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2025:3112211356.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne F. U., narodenej XX. I. XXXX, G., Q. X, zastúpenej advokátkou Mgr. Ivanou Lackovou, LL.M., Trenčín, J. Fabu 9, proti žalovaným 1a/ R.. B. H., narodenému XX. V. XXXX, G., X. K. XX, 1b/ Ľ.U. N., narodenej XX. J. XXXX, G., B. XX, obom zastúpeným advokátom JUDr. Jánom Legerským, Trenčín, Nám. sv. Anny 25, o vydanie bezdôvodného obohatenia, vedenom na Okresnom súde Trenčín pod sp. zn. 14C/93/2012, o dovolaní žalovaných proti rozsudku Krajského súdu v Trenčíne z 26. októbra 2023 sp. zn. 17Co/49/2019, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Trenčíne z 26. októbra 2023 sp. zn. 17Co/49/2019 z r u š u j e vo vyhovujúcom výroku a v súvisiacom výroku o trovách konania a vec mu v rozsahu zrušenia v r a c i a na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Trenčín (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom č. k. 14C/93/2012-160 z 11. júna 2018 zamietol žalobu, ktorou žalobkyňa sa domáhala vydania bezdôvodného obohatenia v sume 1 542,79 eura s úrokom z omeškania vo výške 9 % ročne zo sumy 1 542,79 eura od 30. apríla 2012 do zaplatenia, náhrady škody v sume 40 eur z titulu zaplateného poplatku za znalecký posudok a platenia sumy vo výške 64,28 eura mesačne od 30. apríla 2012 do odstránenia závadného stavu a to vždy do 15. dňa v mesiaci za mesiac spätne zamietol; pôvodnému žalovanému 1/ priznal náhradu trov konania a pôvodnej žalovanej 2/ náhradu trov konania nepriznal.

1.1. Právne vec posúdil v súlade s ustanoveniami § 451 ods. 1 a 2, § 456, § 517 ods. 2, § 134 ods.1 a § 130 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Na základe výsledkov vykonaného dokazovania ustálil, že žalobkyňa je výlučnou vlastníčkou nehnuteľností zapísaných na liste vlastníctva (ďalej len „LV“) č. XXXX, a to pozemkov C-KN parcelných č. XXX/X a č. XXX/X, nachádzajúcich sa v k. ú. G. Z. a pôvodní žalovaní 1/ a 2/ boli bezpodielovými spoluvlastníkmi nehnuteľností zapísaných na LV č. XXXX a to pozemkov C-KN parcelných č. XXX/X a č. XXX/X nachádzajúcich sa v k. ú. G. Z.. Zo stavebných povolení vydaných pre žalobkyňu a jej manžela, ako aj pre pôvodných žalovaných 1/ a 2/ vyplýva, že žalobkyňa spolu manželom mali mať chatku postavenú čiastočne na pozemku parcelného č. XXX/X a čiastočne na pozemku parcelného č. XXX/X. Pôvodní žalovaní 1/ a 2/ mali mať postavenú chatku čiastočne na

pozemku parcelného č. XXX/X a čiastočne na pozemku parcelného č. XXX/X nachádzajúcich sa v k. ú. G. Z.. Žalobkyňa sa v spore vedenom na Okresnom súde Trenčín pod sp. zn. 14C/260/2008 neúspešne domáhala určenia, že nadobudla sporné časti dotknutých pozemkov. Rozsudkom Okresného súdu Trenčín č. k. 14C/260/2008-48 z 22. apríla 2009 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Trenčíne z 12. novembra 2009 sp. zn. 27C/212/2011 bolo právoplatne rozhodnuté o zamietnutí jej žaloby. V spore vedenom na Okresnom súde Trenčín pod sp. zn. 27C/212/2011 sa V. M. E. úspešne domohla vydania bezdôvodného obohatenia od žalobkyne, titulom užívania jej patriaceho pozemku parcelného č. XXX/X nachádzajúceho sa v k. ú. G. Z., zapísaného na LV č. XXXX.

1.2. Súd prvej inštancie zamietol žalobu z dôvodu, že dotknutú časť pozemku žalobkyne pôvodní žalovaní vydržali, v dôsledku čoho užívali svoje vlastníctvo, a preto k bezdôvodnému obohateniu na ich strane dôjsť nemohlo. K vydržaniu dotknutej časti pozemku žalobkyne súd prvej inštancie uviedol, že v 80-tych rokoch 20. storočia žalobkyňa s manželom realizovala a rodičia žalovaných 1a/ a 1b/ zámer obhospodarovat' záhradky a za tým účelom si každý manželský pár kúpil od tretej osoby (pôvodného vlastníka) jeden pozemok. Pozemky boli pri kúpe odčlenené od pozemku pôvodného vlastníka a spolu susedili. Pri ich geodetickom zameraní došlo k nesprávnemu vytýčeniu hranice v teréne, v dôsledku čoho sa stalo, že rodičia žalovaných 1a/ a 1b/ postavili záhradné stavby sčasti na pozemku žalobkyne a jej manžela a svoju záhradku aj v nesprávne vytýčených hraniciach užívali. Súčasne však bola rovnako nesprávne vytýčená hranica medzi pozemkom žalobkyne a jej manžela, a pozemkom pôvodného vlastníka. Žalobkyňa s manželom tak pre nesprávne vytýčenie užívali sčasti pozemok pôvodného vlastníka a rodičia žalovaných 1a/ a 1b/ užívali sčasti pozemok žalobkyne. Jednalo sa o situáciu reťazenia posunu užívaných pozemkov. Pozemky totiž ležali rovnobežne vedľa seba v poradí pôvodný vlastník, žalobkyňa, pôvodní žalovaní 1/ a 2/. Uvedené nesprávne vytýčenie sa zistilo až pri úkonoch dedičského konania po manželovi žalobkyne v roku 2005.

Pre splnenie podmienok vydržania na strane žalovaných 1a/ a 1b/ (resp. ich rodičov) považoval súd prvej inštancie za podstatné, že zameranie pozemkov pri ich kúpe bolo realizované v réžii manžela žalobkyne. Na základe jeho informácií ohľadom priebehu spoločnej hranice potom rodičia žalovaných 1a/ a 1b/, vychádzajúc z takto daného priebehu spoločnej hranice realizovali stavby a užívali záhradku najmenej do smrti manžela žalobkyne t. j. do 2005. V tejto súvislosti súd prvej inštancie konštatoval, že splnenie zákonných podmienok pre nadobudnutie vlastníckeho práva vydržaním v prospech právnych predchodcov žalovaných v súlade s ustanoveniami § 130 ods. 1 a § 134 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Z uvedeného dôvodu bol preto nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia za užívanie pozemkov nedôvodný. Podotkol, že právny predchodca žalovaných užíval sporné pozemky ako vlastné. Súd prvej inštancie bol toho názoru, že žalobkyňa nepreukázala, že v žalovanom období pôvodní žalovaní 1/ a 2/ zasahovali do jej vlastníckeho práva bez právneho dôvodu a nepreukázala, v akej presnej výmere mali pôvodní žalovaní 1/ a 2/ užívať jej pozemky. Skonštatoval, že strany mali pozemky ohradené iba po obvode. Hranice pozemkov pôvodných žalovaných 1/ a 2/ sú ohraničené z jednej strany potokom, medzi chatkami nestál žiaden plot a každý užíval v minulosti svoju vymedzenú časť, ktorá nemusela byť nutne v jeho výlučnom vlastníctve. Povinnosťou žalobkyne bolo teda preukázať, v akej výmere a v akom období pôvodní žalovaní 1/ a 2/ užívali jej pozemky bez právneho dôvodu, teda bez dohody s ňou, resp. s jej manželom, pričom podľa súdu prvej inštancie sa toto dalo preukázať len znaleckým dokazovaním, ktoré súd s účinnosťou od 1. júla 2016 vykonáva len na návrh a s povinnosťou strany, ktorá návrh vzniesla, zložiť predpoklady. Všetky sporové strany boli oslobodené od platenia súdneho poplatku a žiadna z nich nebola ochotná znášať trovy znaleckého dokazovania. Na základe uvedeného preto súd prvej inštancie vychádzal z predložených dôkazov. O nároku na náhradu trov konania súd prvej inštancie rozhodol v súlade s ustanovením § 255 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“).

2. Krajský súd v Trnave (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom z 26. októbra 2023 sp. zn. 17Co/49/2019 rozsudok súdu prvej inštancie zmenil tak, že uložil žalovaným 1a/ a 1b/ povinnosť spoločne a nerozdielne žalobkyni zaplatiť sumu vo výške 1 542,79 eura spolu s úrokom z omeškania vo výške 9 % ročne od 13. júna 2012 do zaplattenia a vo zvyšku zamietol žalobu; žiadnej zo strán nepriznal nárok na náhradu trov konania.

2.1. Odvolací súd na pojednávaní konanom dňa 14. októbra 2021 ustálil, že sa nestotožnil s názorom súdu prvej inštancie v posúdení otázky splnenia zákonných podmienok pre vydržanie dotknutých pozemkov vydržania, ktoré nepovažoval za správne. Upovedomil sporové strany o vhodnosti komplexného riešenia sporných pomerov. Obe strany sporu požiadali o poskytnutie lehoty na mimosúdne vyriešenie sporu a za tým účelom zhodne požiadali o prerušenie konania. Vzhľadom na uvedené odvolací súd v súlade s ustanovením § 163 CSP prerušil konanie. Podaním doručeným súdu dňa 12. apríla 2022 žalobkyňa požiadala o pokračovanie v konaní. Uznesením č. k. 17Co/49/2019-234 zo 16. augusta 2023 odvolací súd rozhodol, že v konaní pokračuje s právnymi nástupcami žalovaného 1/ nebohého V. H., narodeného X. I. XXXX, zomrelého XX. F. XXXX, naposledy bytom G., B. XX a žalovanej 2/ nebohej S. H., narodenej XX. F. XXXX, zomrelej XX. F. XXXX, naposledy bytom G., B. XX, a to s R.. B. H. ako žalovaným 1a/ a s Ľ.U. N. ako žalovanou 1b/.

2.2. Odvolací súd v odôvodnení konštatoval, že dobromyseľnosť pôvodných žalovaných v držbe pozemku žalobkyne bola spochybnená najmä mierou posunu užívacej hranice oproti hranici právnej. Zo snímky katastrálnej mapy vyplýva, že vznikli pri kúpe záhrad od pôvodného vlastníka v roku 1985 a to rozdelením pozemku pôvodného vlastníka na tri pozemky obdĺžnikového tvaru, ktoré sú podľa katastrálnej mapy v mieste spoločných hraníc porovnateľne široké. Užívaci stav vyplývajúci z geometrického plánu R.. Z. I. č. 33183287-32-07 oboznámeného súdom prvej inštancie je však od stavu katastrálnej mapy natoľko odlišný, že nesprávnosť užívacieho stavu musela byť na prvý pohľad zjavná. Žalovaní namietali správnosť geometrického plánu R.. Z. I. č. 33183287-32-07, ale nepredložili v konaní dôkaz, ktorým by jeho správnosť spochybnili, preto odvolací súd z tohto geometrického plánu vychádzal. Za uvedeného stavu vyplývajúceho z geometrického plánu R.. Z.R. I. č. 33183287-32-07 sa odvolací súd stotožnil so závermi skoršieho rozhodnutia odvolacieho súdu vo veci vedenej pod sp. zn. 4Co/183/2009, na ktoré poukázala žalobkyňa v odvolaní, že pri pomeroch na danom mieste predstavuje zásah do susediaceho pozemku v šírke cca 5,59 m spochybnenie dobromyseľnosti a pri náležitej opatrnosti muselo byť zrejmé, že je takto užívaný podstatne väčší pozemok, ako bol kúpený. Vzhľadom na to, že sa v posudzovanom prípade riešil bezprostredne nadväzujúci posun do susedného pozemku a rozmerové pomery pozemkov boli veľmi podobné, odvolací súd uviedol, že v záujme zachovania princípu právnej istoty nemohol prijať v tejto veci záver odlišný ako vo vyššie citovanej veci.

2.3. V kontexte uvedeného následne ustálil, že vydržanie zo strany pôvodných žalovaných vylučuje aj skutočnosť, že už v roku 1994 zistili, že časť ich chatky je na pozemku žalobkyne. So zreteľom na túto okolnosť tak nemohli byť viac dobromyseľní, že im pozemok patrí v užívaných hraniciach. Popri vyššie uvedenom zjavnom rozpore užívacieho stavu so stavom katastrálnym je uvedené zistenie pôvodných žalovaných ďalšou okolnosťou, ktorá by sama o sebe odôvodňovala záver, že z ich strany k vydržaniu dotknutej časti pozemku žalobkyne dôjsť nemohlo, pretože od nadobudnutia pozemku v roku 1986 neuplynula do roku 1994 zákonom požadovaná desaťročná doba oprávnenej držby nevyhnutná pre konštatovanie vydržania nehnuteľnosti v zmysle § 134 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Vzhľadom na uvedené pôvodní žalovaní 1/ a 2/ neboli oprávnení užívať pozemok žalobkyne, užívali ho bez právneho dôvodu a na ich strane preto vznikalo bezdôvodné obohatenie v zmysle ustanovenia § 451 Občianskeho zákonníka. K výške bezdôvodného obohatenia odvolací súd poukázal na to, že tá závisela od nadužívanej výmery, ktorá vyplýva zo súdom prvej inštancie oboznámeného geometrického plánu R.. Z. I. č. 33183287-32-07 v rozsahu 337 m². Súdom prvej inštancie oboznámeného odborného vyjadrenia R.. F. Q. č. 53/2012, vyplývala ročná výška nájmu dotknutej nehnuteľnosti, a to 2,289 eura/m²/rok. Práve výšku nájmu možno považovať za určujúcu pre rozsah bezdôvodného obohatenia, ktoré vzniká užívaním veci bez právneho dôvodu. Za žalované obdobie dvoch rokov t. j. od 30. apríla 2010 do 30. apríla 2012, preto si žalobkyňa dôvodne uplatnila nárok na zaplatenie bezdôvodného obohatenia vo výške 1 542,79 eura (337 x 2,289 x 2). Vzhľadom na uvedené odvolací súd napadnuté rozhodnutie zmenil a žalobe v časti istiny bezdôvodného obohatenia vyhovel spolu s priznaným úrokom z omeškania vo výške 9 % ročne vyplývajúcej z ustanovenia § 3 Nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 87/1995 Z. z., ktorým sa vykonávajú niektoré ustanovenia Občianskeho zákonníka v znení účinnom ku dňu vzniku omeškania do jeho zaplatenia. Vzhľadom na výsledky dedičského konania odvolací súd zaviazal žalovaných na zaplatenie priznanej istiny spoločne a nerozdielne (§ 517 ods. 2 a § 470 Občianskeho zákonníka). Pôvodní žalovaní ako dlžníci boli povinní plniť dlh prvého dňa potom, čo ich žalobkyňa ako veriteľka o

plnenia požiadala (§ 563 Občianskeho zákonníka). Vo zvyšku uplatnených nárokov odvolací súd žalobu zamietol, a to ohľadom opakujúceho sa plnenia za pokračujúce užívanie pozemkov žalobkyne, ktoré žalobkyňa uplatnila vo výške 64,28 eura mesačne za obdobie od 30. apríla 2012 do odstránenia závadného stavu, pretože pre rozsudok je rozhodujúci stav v čase jeho vyhlásenia (§ 217 ods. 1 veta prvá CSP) a uložená povinnosť nemôže byť preto závislá od udalosti, ktorá má nastať v budúcnosti. Odvolací súd žalobu zamietol aj v časti náhrady škody vo výške 40 eur za odborné vyjadrenie potrebné ako dôkaz pre konanie, pretože za takto vynaložené náklady protistrana titulom náhrady škody nezodpovedá. O nároku na náhradu trov celého konania odvolací súd rozhodol v súlade s ustanovením § 255 CSP v spojení s § 396 ods. 2 CSP a § 262 ods. 1 CSP.

3. Proti uvedenému rozhodnutiu odvolacieho súdu podali žalovaní (ďalej aj ako „dovolatelia“) dovolanie, ktorého prípustnosť vyvodzovali z ustanovenia § 420 písm. f) CSP. Poukázali na to, že odvolací súd ešte v čase, keď boli účastníkmi konania pôvodní žalovaní 1/ a 2/ vykonal dňa 14. októbra 2021 pojednávanie, na ktorom odvolací súd vyslovil predbežné právne posúdenie veci len vo vzťahu k otázke vydržania spornej časti pozemku a s poukazom na tento záver sa snažil doviest strany sporu k zmierlivému vyriešeniu sporu. Na vyššie uvedenom pojednávaní odvolací súd nezaujal žiadne stanovisko k otázke preukázania rozsahu nadužívanej výmery. Po odročení tohto pojednávania nebolo vykonané ďalšie pojednávanie a po vstupe žalovaných do konania, odvolací súd bez nariadenia pojednávania rozhodol o zmene rozsudku súdu prvej inštancie. Dovolatelia konštatovali, že odvolací súd z dokazovania vykonaného žalobkyňou predloženým geometrickým plánom R.. Z. I. č. 33183287-32-07 vyvodil úplne opačné skutkové závery o otázke výmery, v akej pôvodní žalovaní 1/ a 2/ bez právneho dôvodu užívali pozemok žalobkyne. Súd prvej inštancie totižto považoval uvedený geometrický plán za celkom nedostatočný na preukázanie uplatneného nároku. Ku konštatovaniu odvolacieho súdu, že žalovaná strana kvalifikovane nenamietala správnosť uvedeného geometrického plánu uviedli, že tento bol spochybnený fotografiami, predloženými pôvodne žalovanými 1/ a 2/, z ktorých vyplýva, že uvedené nehnuteľnosti sú neužívané, neobrábané, nepokosené a v podstate sú ľadom ležiace, a to, že ich žalobkyňa neužíva, je výlučne jej vecou. Z vyššie uvedeného považovali dovolatelia za zrejmé, že ten istý dôkazný prostriedok a to geometrický plán predložený žalobkyňou, súd prvej inštancie považoval za nepostačujúci na preukázanie rozsahu užívania cudzej veci bez právneho dôvodu a odvolací súd z toho istého dôkazu vyvodil opačný skutkový záver, čo znamená, že odvolací súd považoval skutkové zistenie súdu prvej inštancie vyvedené z takto vykonaného dokazovania za nesprávne, i napriek tomu, že v odôvodnení napadnutého rozsudku odvolacieho súdu je obsiahnuté konštatovanie o tom, že súd prvej inštancie a v nadväznosti na jeho zistenia aj odvolací súd z predmetného geometrického plánu vychádzal. V kontexte uvedeného preto považovali postup odvolacieho súdu v rozpore s ustanoveniami § 383, § 384 ods. 1 a § 385 ods. 1 CSP. Dovolatelia ďalej dôvodili tým, že bolo potrebné, aby odvolací súd pri takomto hodnotení skutkových zistení dokazovanie doplnil, prípadne vykonal ďalšie dokazovanie, ktoré by bolo stranou navrhnuté a ktoré by súd prvej inštancie nevykonal. Odvolací súd takýmto postupom odňal žalovaným možnosť uplatnenia ďalších prostriedkov procesnej obrany. Dovolatelia taktiež zdôraznili, že ich právni predchodcovia v rozhodnom období užívali z pozemku žalobkyne len celkom nepatrnú časť predstavujúcu výmeru pozemku pod stavbou chatky, skleníka a plechovej budy, ktorá je podľa teraz zabezpečeného geodetického zamerania vo výmere len 43 m². Žiadnu inú časť pozemku pôvodní žalovaní 1/ a 2/ neužívali a žalobkyňa ničím toto užívanie nepreukázala. Dovolatelia vzhľadom na uloženú povinnosť na peňažné plnenie, ktoré spolu s úrokom z omeškania priznaným za dobu viac ako 11 rokov prevyšujúcim istinu, navrhli odklad vykonateľnosti napadnutého rozhodnutia. Argumentovali tým, že uložená povinnosť predstavuje pre dovolateľov značnú peňažnú sumu, ktorej okamžité zaplatenie by mohlo ohroziť plnenie iných nevyhnutných peňažných povinností dovolateľov. Zároveň boli toho názoru, že s prihliadnutím na skutočnosti vyplývajúce z podaného dovolania poukazujú zrejmu nesprávnosť postupu odvolacieho súdu. Navrhli napadnuté rozhodnutie zrušiť a vec vrátiť odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

4. Žalobkyňa vo vyjadrení k dovolaniu konštatovala správne skutkové a právne závery odvolacieho súdu, stotožnila sa s jeho odôvodnením. Poukázala na to, že v zmysle § 422 ods. 1 písm. a) CSP dovolanie podľa § 421 ods. 1 nie je prípustné, pretože peňažné plnenie nepredstavuje 10-násobok minimálnej mzdy. Ďalej bola toho názoru, že dovolanie bolo podané nesprávne, nakoľko žalovaní 1a/ a

1b/ podávajú dovolanie voči celému rozhodnutiu, a teda aj proti časti, ktorá je v ich prospech. Dovolatelia namietali, že po ich vstupe do konania na základe procesného nástupníctva po pôvodných žalovaných 1/ a 2/, odvolací súd už bez nariadenia pojednávania rozhodol a s nimi nebolo jednané, pričom ako prílohu dovolania predložili geodetický náčrt geodeta R.. W. z 8. januára 2023. Žalobkyňa uviedla, že ak mali žalovaní 1a/ a 1b/ alebo pôvodní žalovaní 1/ a 2/, k dispozícii dôkaz do konania, mali minimálne 10 mesiacov na to, aby ho do konania predložili, čo nespravil prakticky nikto zo žalovaných 1a/ a 1b/, ani ich právnych predchodcov. Okrem iného sa v danom prípade nejednalo iba o užívanie pozemkov pod nehnuteľnosťami, ale celkové užívanie pozemkov jednak v rozhodnom období rokov 2010-2012 a tiež v danej výmere, ktorá bola podstatne väčšia ako vyjadruje predložený náčrt geodeta R.. W.. Žalobkyňa poznamenala, že pôvodní žalovaní 1/ a 2/ sa v rozhodnom období k nehnuteľnostiam - záhradnej chatke a skleníku, ako aj k plechovej búde, nedostávali výlučne cez/z vlastných pozemkov, ale užívali pozemky žalobkyne v rozsahu, ako ho preukázala dôkazmi v konaní na prvom stupni. Taktiež poukázala aj na skutočnosť, že v predložennom geodetickom náčrte nebola zohľadnená ani studňa, ktorú využívali a využívajú doteraz, avšak táto je tiež postavená na pozemku žalobkyne, pričom rovnako nie je možné k nej získať prístup inak ako cez pozemok žalobkyne, aby ju mohli pôvodní žalovaní 1/ a 2/ v rozhodnom čase užívať. Predložený geodetický náčrt z 8. januára 2023 navyše nedokáže preukázať rozsah užívania pozemkov v rozhodnom období rokov 2010-2012. Žalobkyňa sa nestotožnila ani s návrhom žalovaných na odklad vykonateľnosti, nakoľko sa nejedná o zvlášť vysokú sumu a jej zaplatenie nie je spôsobilé ohroziť plnenie žiadnych ich potrieb. Vzhľadom k podanému dovolaniu žalobkyňa prehlásila, že nepodala návrh na exekúciu a vyčká do rozhodnutia o dovolaní. Navrhla dovolanie odmietnuť, návrhu na odklad vykonateľnosti napadnutého rozsudku nevyhovieť. Uplatnila si nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

5. Podľa § 444 ods. 1 CSP dovolací súd môže na návrh odložiť vykonateľnosť napadnutého rozhodnutia, ak sú tu dôvody hodné osobitného zreteľa.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „dovolací súd“) príslušný na rozhodnutie o dovolaní (§ 35 CSP) nezistil splnenie podmienok pre vyhovieť návrhu na odklad vykonateľnosti napadnutého rozhodnutia, preto v súlade s ustálenou súdnou praxou o tom nevydal samostatné rozhodnutie.

7. Dovolací súd po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, v neprospech ktorej bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) po preskúmaní, či dovolanie obsahuje zákonom predpísané náležitosti (§ 428 CSP) a či sú splnené podmienky podľa § 429 CSP, dospel k záveru, že dovolanie je nielen prípustné, ale aj dôvodné.

8. Podľa § 419 CSP proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa.

9. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné sú vymenované v § 420 a § 421 CSP. Z citovaného ustanovenia *expressis verbis* vyplýva, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, tak takéto rozhodnutie nemožno úspešne napadnúť dovolaním.

10. Podľa § 420 CSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

11. Podľa § 431 CSP dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení. Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada.

12. Hlavnými znakmi charakterizujúcimi procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f) CSP sú zásah súdu do práva strany sporu a nesprávny procesný postup súdu reprezentujúci takýto zásah znemožňujúci procesnej strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia v takej miere (intenzite), v dôsledku ktorej došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Podstata práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky a ich spravodlivé rozhodnutie (I. ÚS 26/1994).

13. Ustanovenie § 420 písm. f) CSP zakladá prípustnosť a zároveň dôvodnosť dovolania v tých prípadoch, v ktorých miera porušenia procesných práv strany nadobudla intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces. V zmysle uvedeného ustanovenia treba za nesprávny procesný postup považovať postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému, ale aj ústavnoprávnemu rámcu, a tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti).

14. Pod porušením práva na spravodlivý proces (vo všeobecnosti) treba rozumieť taký postup súdu, ktorým sa účastníkom konania znemožní realizácia tých procesných práv, ktoré im právna úprava priznáva za účelom zabezpečenia spravodlivej ochrany ich práv a právom chránených záujmov v tom - ktorom konkrétnom konaní, pričom miera tohto porušenia znamená porušenie práva na spravodlivý proces; jeho súčasťou je aj náležité odôvodnenie rozhodnutia (sp. zn. II. ÚS 559/2018, III. ÚS 47/2019, 4Cdo/140/2019, 4Cdo/120/2019).

15. Podstata dovolacej argumentácie v súvislosti s uplatneným dovolacím dôvodom v zmysle § 420 písm. f) CSP spočívala v porušení ustanovenia § 382 CSP a vydaní prekvapivého rozhodnutia z dôvodu, že dovolatelia nemali možnosť vyjadriť sa k otázke výšky bezdôvodného obohatenia, ktorej posúdenie považovali za rozhodujúce pri uplatnenom nároku na vydanie bezdôvodného obohatenia. Zároveň namietali, že odvolací súd zmenil rozsudok súdu prvej inštancie bez nariadenia pojednávania, a to i napriek tomu, že dospel k odlišnému skutkovému záveru, než súd prvej inštancie. V dôsledku uvedeného postupu si nemohli uplatniť ich procesné práva. Napokon namietali nezopakovanie dokazovania odvolacím súdom, ako ja aj rozpor medzi skutkovými závermi oboch súdov o rovnakom dôkaznom prostriedku, s ktorým hodnotením dôkazu sa nestotožnili.

16. Podľa § 382 CSP ak má odvolací súd za to, že sa na vec vzťahuje ustanovenie všeobecne záväzného právneho predpisu, ktoré pri doterajšom rozhodovaní veci nebolo použité a je pre rozhodnutie veci rozhodujúce, vyzve strany, aby sa k možnému použitiu tohto ustanovenia vyjadrili.

17. Podľa čl. 2 ods. 1 a 2 Základných princípov CSP ochrana ohrozených alebo porušených práv a právom chránených záujmov musí byť spravodlivá a účinná tak, aby bol naplnený princíp právnej istoty. Právna istota je stav, v ktorom každý môže očakávať, že jeho spor bude rozhodnutý v súlade s ustálenou rozhodovacou praxou najvyšších súdnych autorít; ak takej ustálenej rozhodovacej praxe niet, aj stav, v ktorom každý môže legítimne očakávať, že jeho spor bude rozhodnutý spravodlivo.

18. Použitie ustanovenia § 382 CSP odvolacím súdom znamená, že nárok treba posúdiť sčasti alebo podľa celkom iného právneho predpisu ako ho použil súd prvej inštancie, alebo síce podľa toho istého právneho predpisu ako ho posúdil súd prvej inštancie, ale podľa iného ustanovenia. Uvedená prvá zákonná podmienka znamená, že pri doterajšom rozhodovaní nebol použitý právny predpis, o ktorého výklad a použitie nežiadala v priebehu konania žiadna zo sporových strán. Druhou zákonnou

podmienkou, ktorá musí byť splnená súčasne je, že toto iné zákonné ustanovenie je pre rozhodnutie veci rozhodujúce. O takúto procesnú situáciu ide vtedy, ak odvolací súd mieni toto ustanovenie urobiť právnym základom pre rozhodnutie vo veci samej t. j. je toho názoru, že skutkový stav zistený súdom prvej inštancie (§ 383) alebo po doplnení dokazovania odvolacím súdom (§ 384) treba subsumovať pod určitú právnu normu alebo súbor právnych noriem. Ak chce odvolací súd zmeniť rozhodnutie súdu prvej inštancie je nevyhnutné poučiť strany odvolacieho konania, že zistený skutkový stav môže byť právne posúdený s použitím inej právnej normy alebo iných právnych noriem, než o ktorých konal a rozhodoval súd prvej inštancie. Výzva odvolacieho súdu podľa § 382 CSP je plnením osobitného druhu tzv. manudukčnej povinnosti odvolacieho súdu, ktorej podstatou je zabrániť, aby nesprávnym procesným postupom nedošlo k porušeniu procesných práv sporovej strane v takej miere, že dôjde k porušeniu práva na spravodlivý proces. Z citovaného ustanovenia teda vyplýva, že sa má predísť vydávaniu tzv. prekvapivých rozhodnutí, vychádza z princípu predvídateľnosti súdneho rozhodnutia, ktorý je považovaný za komponent princípu právneho štátu, osobitne princípu právnej istoty (I. ÚS 236/2006).

19. V zmysle judikatúry ústavného súdu o tzv. prekvapivé rozhodnutie ide predovšetkým vtedy, ak vyšší súd založí svoje rozhodnutie vo veci na iných, zásadne odlišných právnych záveroch ako nižší súd, pričom zároveň strane konania neumožní vyjadriť sa k týmto iným (odlišným) právnym záverom, teda keď strana nemá možnosť právne argumentovať, prípadne predkladať nové dôkazy, ktoré sa z hľadiska doterajších právnych záverov nižšieho súdu nejavili ako významné (II. ÚS 407/2016); o prekvapivom rozhodnutí možno hovoriť aj za situácie, keď sa aplikuje autoritatívny výklad novej právnej úpravy, ktorý nebol predvídateľný a ktorý vedie k odňatiu práva na súdnu ochranu (II. ÚS 570/2017).

20. Z okolností preskúmvanej veci vyplýva, že odvolací súd v súlade s § 382 CSP nepostupoval. K verejnému vyhláseniu rozhodnutia došlo bez toho, že by strany sa mali možnosť vyjadriť k aplikácii ustanovenia § 458 ods. 1 Občianskeho zákonníka, ktoré ustanovenie súd prvej inštancie v rozsudku č. k. 14C/93/2012-160 z 11. júna 2018 nepoužil. Žalobu ako nedôvodnú zamietol z dôvodu vydržania sporných pozemkov pôvodnými žalovanými 1/ a 2/ a nepreukázania splnenia základných predpokladov pre zásah do vlastníckeho práva v konkrétnom rozsahu. Z jeho odôvodnenia je zjavné, že dôvodom zamietnutia žaloby bolo konštatovanie o vydržaní pozemkov pod skleníkom a chatkou a vzhľadom na uvedené konštatoval, že žalobkyňa nepreukázala neoprávnený zásah do svojho vlastníckeho práva v konkrétnom rozsahu, ani skutočnosť, že by pôvodní žalovaní 1/ a 2/ jej pozemky užívali od roku 2009 až do budúcnosti. Odvolací súd sa nestotožnil s právnym posúdením súdom prvej inštancie, žalobe sčasti o vydanie bezdôvodného obohatenia vyhovel. Pri stanovení úroku z omeškania zohľadnil to, že pôvodní žalovaní 1/ a 2/ ako dlžníci boli povinní plniť dlh od prvého dňa potom, čo ich žalobkyňa ako veriteľka o plnenia požiadala, čo bolo nasledujúci deň po doručení žaloby, preto odvolací súd úrok z omeškania žalobkyni priznal od 13. júna 2012 a za skoršie obdobie žalobu v časti úroku z omeškania zamietol. Žalobu zamietol aj vo zvyšku uplatnených nárokov, a to ohľadom opakujúceho sa plnenia za pokračujúce užívanie pozemkov žalobkyne, ktoré žalobkyňa uplatnila vo výške 64,28 eura mesačne za obdobie od 30. apríla 2012 do odstránenia závadného stavu, pretože pre rozsudok je rozhodujúci stav v čase jeho vyhlásenia a uložená povinnosť nemôže byť preto závislá od udalosti, ktorá má nastať v budúcnosti. Žalobu zamietol aj v časti náhrady škody vo výške 40 eur za odborné vyjadrenie potrebné ako dôkaz pre konanie, pretože za takto vynaložené náklady protistrana z titulu náhrady škody nezodpovedá. Vo vyhovujúcom výroku bolo napadnuté rozhodnutie vydané v neprospech dovolateľov, preto sú oprávnenými osobami na podanie dovolania (§ 424 CSP).

21. Z rozhodovacej praxe najvyššieho súdu vyplýva, že rozhodnutie, ktorým odvolací súd v merite veci za rozhodujúcu považoval skutočnosť, ktorá nebola predtým predmetom posudzovania súdom prvej inštancie, sa považuje za prekvapivé rozhodnutie, ktoré je založené na iných právnych záveroch ako rozhodnutie súdu prvej inštancie, resp. z pohľadu výsledkov konania na súde prvej inštancie nečakane založené na nepredvídateľne iných resp. nových dôvodoch, než na ktorých založil svoje rozhodnutie súd prvej inštancie (m. m. sp. zn. 3Cdo/76/2024, 3Cdo/102/2008, 5Cdo/46/2011).

22. Z prepisu zvukového záznamu z pojednávania pred odvolacím súdom konaného dňa 14. októbra

2021 vyplýva, že odvolací súd sa pokúsil o zmierlivé usporiadanie vzťahov medzi sporovými stranami, ktoré následne zhodne navrhli prerušenie konania. Procesným uznesením odvolací súd prerušil konanie za účelom pokusu o mimosúdnu dohodu na obdobie 6 mesiacov. Po uplynutí lehoty následne vo veci samej rozhodol verejným vyhlásením, bez nariadeného pojednávania a zopakovania dokazovania v nevyhnutnom rozsahu s prihliadnutím k tomu, že rozsudok súdu prvej inštancie zmenil a žalobe sčasti vyhovel.

23. Dokazovanie je časť civilného súdneho konania, v rámci ktorej si súd vytvára poznatky potrebné na rozhodnutie vo veci. Právomoc konať o veci, ktorej sa návrh týka, v sebe obsahuje právomoc posúdiť, či a aké dôkazy na zistenie skutkového stavu sú potrebné a akým spôsobom sa zabezpečí dôkaz na jeho vykonanie (I. ÚS 52/03). V dokazovaní sa súd obmedzuje len na zisťovanie poznatkov o skutkových okolnostiach, ktoré zakladajú a odôvodňujú prejednávany nárok. Hodnotenie dôkazov je činnosť súdu, pri ktorej hodnotí vykonané dôkazy z hľadiska ich pravdivosti a dôležitosti pre rozhodnutie. Aktuálna procesná právna úprava vychádza zo zásady voľného hodnotenia dôkazov, majúcej základ v ústavnom princípe nezávislosti súdov. Táto zásada vyplývajúca z čl. 15 Základných princípov CSP, normatívne vyjadrená v § 191 ods. 1 CSP znamená, že záver, ktorý si sudca z vykonaných dôkazov robí, je vecou jeho vnútorného presvedčenia a jeho logického myšlienkového postupu. Postup sudcu ale neznamená, že sudca nie je viazaný ústavnými princípmi predvídateľnosti a zákonnosti rozhodnutia. Naopak, konečné meritórne rozhodnutie musí vykazovať logickú, funkčnú a teleologickú zhodu s priebehom konania (Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M. a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha: C. H. Beck, 2016, 729 s.).

24. Zásada voľného hodnotenia dôkazov vyplývajúca z čl. 15 Základných princípov CSP v spojení s § 191 CSP, vyplýva z ústavného princípu nezávislosti súdov (čl. 46 ústavy) a znamená, že záver, ktorý sudca urobí o vykonaných dôkazoch z hľadiska ich pravdivosti a dôležitosti pre rozhodnutie, je vecou jeho vnútorného presvedčenia a jeho logického myšlienkového postupu. Hodnotenie dôkazov úvahou súdu však neznamená ľubovôľu, lebo hodnotiacia úvaha musí vždy zodpovedať zásadám formálnej logiky, musí vychádzať zo zisteného skutkového stavu veci a vykazovať funkčnú a teleologickú zhodu s priebehom konania. Výsledky hodnotenia dôkazov sú súčasťou odôvodnenia rozhodnutia, v ktorom sú stručne, jasne a výstižne vysvetľuje, ktoré skutočnosti považoval za preukázané a ktoré nie, z ktorých dôkazov vychádzal a akými úvahami sa pri hodnotení dôkazov riadil, prečo nevykonával ďalšie navrhnuté dôkazy a pod.

25. Podľa § 384 ods. 1 až 3 CSP ak má odvolací súd za to, že súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam, dokazovanie v potrebnom rozsahu zopakuje sám. Odvolací súd môže doplniť dokazovanie vykonaním ďalších dôkazov navrhnutých stranou, ak ich nevykonala súd prvej inštancie, hoci ich strana navrhla. Odvolací súd môže doplniť dokazovanie za podmienok uvedených v § 366.

26. Podľa § 385 ods. 1 CSP na prejednanie odvolania nariadi odvolací súd pojednávanie vždy, ak je potrebné zopakovať alebo doplniť dokazovanie alebo to vyžaduje dôležitý verejný záujem.

27. V preskúmvanej veci odvolací súd napadnutým rozhodnutím zmenil rozsudok súdu prvej inštancie, ktorý žalobu zamietol z iných dôvodov a následne žalobe o vydanie bezdôvodného obohatenia sčasti vyhovel. Odvolací súd nepostupoval v súlade s citovanými ustanoveniami § 384 až § 385 CSP a v rozpore s princípom priamosti len prehodnotil dôkazy zistené súdom prvej inštancie, tým, že nanovo prehodnotil geometrický plán R.. Z. I. č. 33183287-07 v tom zmysle, že na rozdiel od súdu prvej inštancie považoval tento dôkaz za dostatočný na preukázanie výmery užívanej pôvodnými žalovanými, avšak bez zopakovania dokazovania.

27.1. O nové hodnotenie dôkazov ide vtedy, keď odvolací súd má iný názor na spoľahlivosť dôkazného prostriedku. Výkonanie dokazovania odvolacím súdom je v súlade so zákonom, nakoľko sa v ňom prejavuje apelačný systém, ktorý v odvolacom konaní dáva prednosť zmene rozhodnutia súdu prvej inštancie pred jeho zrušením. Predpokladom toho, aby odvolací súd mohol zmeniť napadnuté

rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak má za to, že súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam, je opakovanie dokazovania v potrebnom rozsahu odvolacím súdom. Podmienkou zmeny rozhodnutia v takomto prípade je teda skutočnosť, že odvolací súd sám opakuje v potrebnom rozsahu dokazovanie, na základe ktorého dospeje k skutkovému stavu, odlišnému od skutkového stavu zisteného súdom prvej inštancie, tvoriacemu podklad pre rozhodnutie vo veci samej (m. m. sp. zn. 5Cdo/131/2009, R 64/1966).

28. Nadväzujúc na uvedené dovolací súd konštatuje, že nesprávny procesný postup odvolacieho súdu vykazuje vadu znátočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP, lebo dovolatelia nemali možnosť v konaní pred odvolacím súdom k otázke posúdenia dôvodného uplatnenia bezdôvodného uplatnenia žalobkyňou použiť prostriedky procesnej obrany a procesného útoku v zmysle § 149 CSP. V kontexte uvedeného preto dovolatelia dôvodne namietali porušenie ich procesných práv v rozsahu intenzity znamenajúcej porušenie práva na spravodlivý proces zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ktorá skutočnosť je vždy dôvodom pre zrušenie napadnutého rozhodnutia, pretože rozhodnutie vydané v konaní postihnutom tak závažnou procesnou vadou nemôže byť považované za správne (sp. zn. 5Cdo/217/2018).

29. Vzhľadom na uvedené dôvody dovolací súd zrušil napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu v súlade s § 449 ods. 1 CSP vo vyhovujúcom výroku a v súvisiacom výroku o trovách konania a vec mu v rozsahu zrušenia vrátil na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

30. Podľa § 455 CSP ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu.

31. V ďalšom konaní bude úlohou odvolacieho súdu opätovne sa rozhodnúť a prejednať odvolanie žalobkyne a zaoberať sa dôvodnosťou uplatneného nároku na vydanie bezdôvodného obohatenia (§ 455 CSP).

32. O trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania rozhodne odvolací súd (§ 453 ods. 1 a 3 CSP).

33. Rozhodnutie bolo prijaté senátom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.